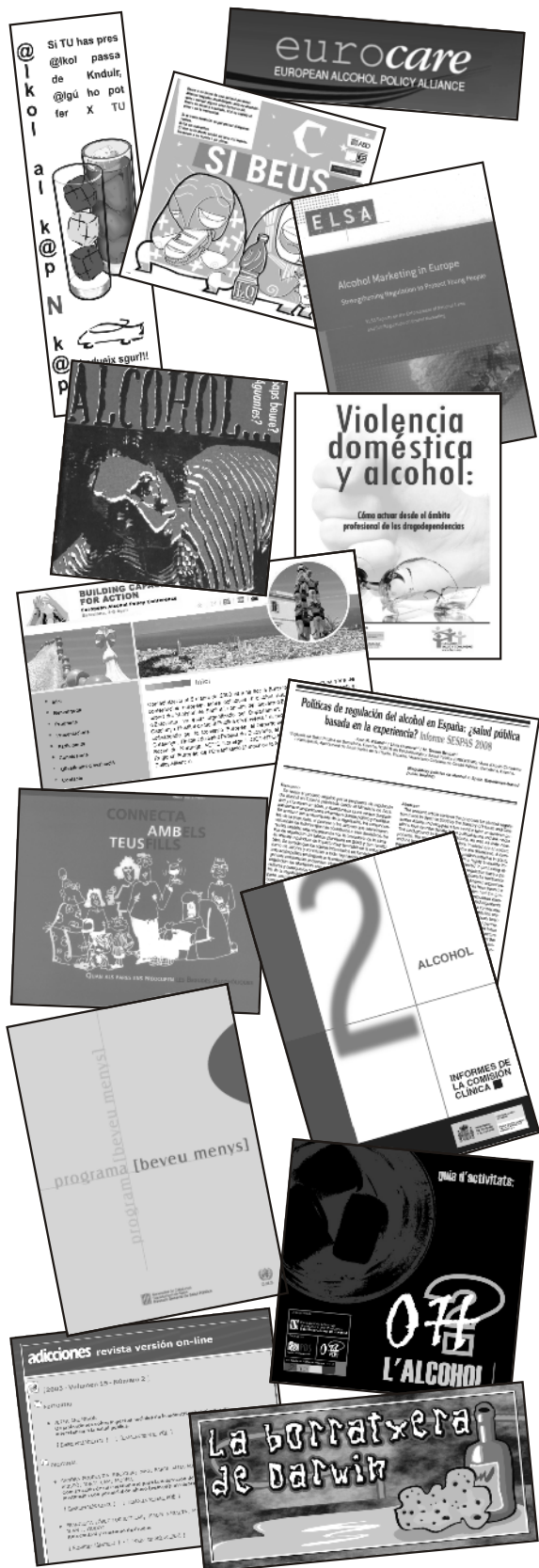

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 23 - Suplement monogràfic 7 - 2008

MONOGRÀFIC ALCOHOL

En aquest número...

-
Editorial 2
 Presentació d'aquest monogràfic sobre l'alcohol.
-
Cop d'ull a la recerca 2
 Comentari d'un estudi de metanàlisi que mira de respondre a la pregunta de si es pot prevenir el consum i l'abús d'alcohol en la població general mitjançant intervencions centrades en la família.
-
Materials 3
Alcohol... Saps beure? Aguantes? Sobre la tolerància (díptic). *@lkol al k@p N kap. Kndueix Sgur!!!* Alcohol i conducció (alcoholímetre i punt de llibre). *Ètica Ètica.* Alcohol, joves i reducció de riscos (exposició). *La borratxera de Darwin.* Joves, cervell, alcohol i borratxeres (llibret). *OH? L'alcohol.* Alcohol, joves, informació i reflexió (exposició). *Quan als pares ens preocupen les begudes alcohòliques.* Per pares i mares (llibret).
-
Tema clau 4
 Presentació dels materials i les característiques d'un projecte europeu sobre el compliment de les lleis i les normes de regulació de la publicitat i el màrqueting de l'alcohol.
-
En pràctica 5
 Informació sobre el programa *Beveu Menys*, d'intervenció amb bevedors de risc i dependents impulsat pel Departament de Salut en col·laboració amb l'OMS, que s'aplica des de l'atenció primària de salut.
-
Navegant 5
 Suggestiments de navegació pel lloc web d'*Eurocare*, una aliança europea d'ONG que advoca pel treball en xarxa i la defensa de tot allò que ajudi a reduir l'impacte negatiu del consum d'alcohol.
-
Notes bibliogràfiques 6
 Comentaris breus sobre publicacions relacionades amb l'alcohol.
-
El calaix 6
 Presentació resumida de les conclusions de la Tercera Conferència Europea sobre Polítiques d'Alcohol celebrada a Barcelona el passat mes d'abril.

prevenim dro
és un programa de l'associació:

amb el suport de:

i la col·laboració de:

L'alcohol és responsable de més del 6% de la mortalitat a l'Estat espanyol, és un factor de risc de nombrosos problemes físics i psicosocials, i la substància que motiva més inicis de tractament a la XAD. És també la droga més consumida pel escolars de 14 a 18 anys del nostre país, amb una edat mitja d'inici de 13,8 anys l'any 2006. A més, el 58,1% d'aqueta població ja s'ha emborratxat alguna vegada. Aquest nou monogràfic de Prevenim.DRO, dedicat a la prevenció de l'abús de l'alcohol, s'inicia amb el comentari d'un estudi de metanàlisi per conèixer l'efectivitat de les intervencions preventives universals centrades en la família. Li segueixen, una ressenya de materials preventius, una secció dedicada la regulació de la publicitat i el màrqueting de l'alcohol a Europa, informació sobre un programa adreçat a bevedors de risc i dependents que s'aplica des de l'atenció primària de salut, suggeriments de navegació pel lloc web d'una aliança europea d'ONG per reduir l'impacte negatiu del consum d'alcohol, a més de les habituals seccions de notes bibliogràfiques i el calaix, que aquest cop s'omple amb informació sobre la tercera Conferència Europea sobre Polítiques d'Alcohol celebrada a Barcelona el passat mes d'abril.

Cop d'ull a la recerca

Es pot prevenir el consum d'alcohol en la població general amb intervencions centrades en la família?

El consum d'alcohol per part dels adolescents constitueix un important problema de salut pública a molts països. A Catalunya, és la droga més consumida per la població escolaritzada de 14 a 18 anys, amb una edat mitja d'inici de 13,8 anys i un consum del 82,5% alguna vegada a la vida i del 61,5% l'últim mes, l'any 2006. A més, al marge de l'edat, el patró de consum és sovint abusiu en aquesta població, com ho indica el fet que el 58,1% s'hagi emborratxat alguna vegada o que en els darrers trenta dies el 47,1% hagi pres, si més no una vegada, cinc o més consumicions alcohòliques dins d'un interval de dues hores.

L'ús d'alcohol per part dels adolescents, principalment entre els més joves, s'associa amb un major risc de problemes, pot comportar conseqüències permanents sobre el desenvolupament del cervell, i augmenta el risc de tenir problemes relacionats amb l'alcohol en etapes posteriors de la vida. Per tot això, retardar l'edat d'inici del consum d'alcohol constitueix un important objectiu preventiu. Sabem també que la família juga un paper clau en aquest objectiu. L'exemple dels pares amb la beguda, les seves actituds i les seves expectatives en relació al comportament dels fills, incideixen sobre la conducta dels fills amb l'alcohol. Alhora, diferents aspectes de la relació amb els fills i de la seva educació, com ara el fet d'establir normes clares en relació a la beguda, tenen efectes preventius sobre l'inici del consum i sobre la seva intensitat i freqüència.

Al llarg dels darrers anys als EUA i a altres països, inclòs el nostre, s'han

desenvolupat diferents programes de prevenció familiar del consum de drogues. També s'han fet varies revisions per estudiar els seus efectes, principalment en famílies d'alt risc, que en conjunt n'avalen la seva utilitat.

Les intervencions preventives universals centrades en la família tenen efectes limitats però positius i persistents (...) sobre l'inici i la freqüència del consum d'alcohol dels adolescents.

Recentment, un equip holandès (Smit et al., 2008) ha dut a terme una metanàlisi per conèixer els efectes de les intervencions de prevenció familiar universals sobre el consum d'alcohol dels adolescents (inici, consum l'últim mes i freqüència de consum l'últim mes).

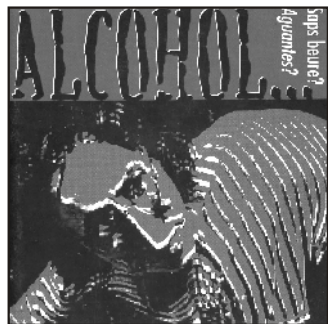
L'estudi va incloure únicament investigacions experimentals amb grup control, publicades entre 1995 i 2006. Els criteris d'inclusió dels treballs al metanàlisi van ser: a) adreçar-se a famílies amb fills menors de 16 anys; b) que al menys la meitat del programa s'adreçés directament als pares; c) incloure qualsevol mitjà d'aprenentatge: sessions en grup, opuscles, CD-Rom; d) adreçar-se a la població general; i e) aportar dades sobre l'efectivitat de la intervenció. La cerca en quatre bases de dades internacionals va aportar 113 articles dels quals se'n van excloure un centenar, la major part per no tractar-se d'estudis experimentals. Finalment l'anàlisi es va fer sobre 18 treballs publicats.

Els seus resultats indiquen que les intervencions preventives universals centrades en la família tenen efectes limitats però positius i persistents (observables en seguiments a quatre anys) sobre l'inici i la freqüència del consum d'alcohol dels adolescents. L'estudi també troba que les intervencions realitzades a nivell de grups de població (principalment l'escola) obtenen millors resultats que les aplicades a nivell individual. Una possible explicació seria que als efectes de la intervenció se sumen els de la seva incidència sobre l'escola i sobre la influència entre els iguals.

Per seguir llegint: Smit E, Verdurmen J, Monshouwer K, Smit F «Family interventions and their effect on adolescent alcohol use in general populations; a meta-analysis of randomized controlled trials». *Drug and Alcohol Dependence* 97 (2008) 195-206.

Alcohol... Saps beure? Aguantes?

Díptic de 10 x 10 cm per ser distribuït a centres juvenils, bars musicals, botigues de roba, de música, etc. Elaborat per PDS i editat pel Consell Comarcal de l'Alt Empordà amb la col·laboració de la Diputació de Girona i els ajuntaments de Castelló d'Empúries,

l'Escala, Figueres i Roses. Tracta sobre la tolerància fisiològica de l'alcohol, per desmitificar-la com a signe de força i contribuir a que es vegi com un indicador d'habitació i de possible abús.

Més informació:

Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Tel: 972 677 050

@lkol al k@p N k@p. Kndueix Sgur!!!

Materials d'una campanya de responsabilització sobre alcohol i conducció elaborada per l'Ajuntament d'Amposta amb la col·laboració del Departament de Salut de la Generalitat. L'acció es duu a terme en el marc dels controls preventius d'alcoholèmia que fan la Policia Local i els Mossos d'Esquadra, i consisteix en donar a tots els conductors, després de cada control, un punt de llibre informatiu i una alcoholímetre d'un sol ús, independentment del resultat de la prova.

Més informació:

Ajuntament d'Amposta. Tel: 977 702 456

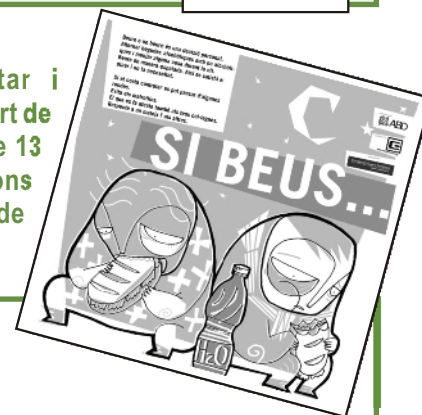
Si TU has pres
@lkol passa
de Knduir,
@lgú ho pot
fer X TU

kndueix sgur!!!

Ètica Etílica Exposició de caràcter itinerant de l'Associació Benestar i Desenvolupament (ABD), elaborada en el marc del programa Energy Control amb el suport de la Fundació Viure i Conviure. Adreçada a treballar amb joves de 15 a 21 anys, consta de 13 plafons de 70 x 70 cm amb situacions de risc associades al consum d'alcohol i recomanacions per a un consum responsable. Inclou un llibret de recordatori per als visitants i un llibret de suport pedagògic per a educadors.

Més informació: ABD, Associació Benestar i Desenvolupament. Tel: 932 890 530

La borrarxera de Darwin

Libret de 12 pàgines per informar els adolescents

sobre els efectes i les conseqüències les intoxicacions etíliques. Elaborat per l'associació PDS en el marc del programa de prevenció de drogodependències de l'Ajuntament de La Roca del Vallès amb el suport de la Diputació de Barcelona, informa sobre com afecta l'alcohol al cervell, com es tradueixen això a nivell del comportament, les conseqüències de les borrarxeres i com evitar problemes si es pren alcohol.

Més informació:

Ajuntament de La Roca del Vallès. Tel: 938 422 016

Quan als pares ens preocupen les begudes alcohòliques

Libret de 24 pàgines adreçat als pares i mares d'adolescents per aportar-los informació sobre l'alcohol, orientacions per prevenir el consum de drogues per part dels fills i pautes d'actuació en situacions relacionades amb el consum d'alcohol. Editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i elaborat amb la col·laboració de tècnics de l'associació PDS, forma part del paquet de materials "Connecta amb els teus fills".

OH? L'alcohol

Exposició itinerant de 15 plafons de 70 x 100 cm, adreçada als joves de 15 a 21 anys per millorar la informació sobre l'alcohol, afavorir la reflexió crítica envers el seu abús i propiciar conductes per reduir riscos en els consumidors. Elaborada per l'associació PDS per a la Secretaria General de Joventut de la Generalitat, amb el suport del Ministeri de Treball i Afers Socials, inclou també un punt de llibre recordatori i una guia pedagògica. Actualment en procés de renovació i reedició.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Secretaria de Joventut. Tel.: 934 838 383

Més informació:

Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel.: 935 566 221

La legislació i l'autoregulació de la publicitat i el màrqueting de l'alcohol a Europa

El consum de begudes alcohòliques és una conducta estesa i generalment acceptada a Europa. No obstant això, l'augment significatiu del consum d'alcohol que ha tingut lloc els darrers anys, principalment entre la població adolescent i jove, és motiu de preocupació a tota la regió. Un instrument per posar fre a l'abús d'alcohol per part dels joves és la restricció de la publicitat i de la promoció de les begudes alcohòliques. En conseqüència, el Consell d'Europa va desenvolupar una recomanació per evitar l'exposició dels adolescents i joves a comunicacions comercials sobre l'alcohol i a productes alcohòlics dissenyats per atreure el seu interès.

El projecte ELSA (de l'anglès: *Enforcement of national Laws and Self-Regulation on advertising and marketing of Alcohol*) és un projecte europeu sobre el compliment de les legislacions nacionals i de l'autoregulació sobre la publicitat i el màrqueting de l'alcohol. Aquest projecte, cofinançat per la Comissió Europea i diferents organitzacions nacionals, s'ha dut a terme entre 2005 i 2007 sota la coordinació de la Fundació Nacional per la Prevenció de l'Alcohol als Països Baixos (STAP), i ha comptat amb la participació de 24 països, inclòs el nostre, de la mà de la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de Salut. El seu objectiu principal ha estat examinar i informar sobre el nivell d'execució de la Recomanació del Consell d'Europa i, paral·lelament, recolzar els Estats Membre en l'aplicació de la Recomanació, particularment en relació a evitar la promoció del consum de begudes alcohòliques entre els infants i adolescents o el disseny de productes per atreure l'interès d'aquesta població envers l'alcohol.

Es participants en el projecte s'han reunit a Amsterdam (2005), Barcelona (2005) i Dublín (2006), i han treballat plegats per produir els següents productes: 1) un *Manual per monitoritzar les regulacions sobre el màrqueting de l'alcohol a Europa*, adreçat a orientar l'elaboració d'informes sobre la legislació i els codis d'autoregulació, i per avaluar l'adhesió als mecanismes de control de la publicitat i el màrqueting de l'alcohol; 2) un informe sobre la *Regulació del màrqueting de l'alcohol a Europa*, que revisa les lleis i els codis d'autoregulació en relació a aquest tema; 3) un *Informe sobre l'adhesió a les regulacions del màrqueting de l'alcohol*, que analitza el grau d'adhesió a les regulacions nacionals als països participants; 4) un informe sobre *L'impacte de la publicitat de l'alcohol*, que revisa la literatura

sobre els efectes del màrqueting de l'alcohol sobre els infants i adolescents; 5) l'informe *Begudes alcohòliques atractives i pràctiques de màrqueting a Europa*, que analitza a la llum de les recomanacions del Consell d'Europa els anuncis i els productes alcohòlics més ben valorats pels joves de diferents països; i 6) l'informe *Màrqueting de l'alcohol a Europa: enfortir les regulacions per protegir els joves*, que presenta les principals conclusions i recomanacions que es deriven dels resultats del projecte.

que es deriven dels resultats del projecte.

El quart informe, sobre *L'impacte de la publicitat de l'alcohol*, té especial interès per als professionals de la prevenció atès que analitza qüestions com ara: "Tenen més risc els joves de patir danys relacionats amb l'alcohol?", "Com afecta la publicitat de l'alcohol les actituds i la conducta dels joves?" o "Quins mitjans s'utilitzen per fer-la arribar als joves?". Pel que fa als sisè informe, les principals conclusions que s'extreuen dels resultats del projecte són: 1) Els anuncis de begudes alcohòliques generen en els joves actituds i creences

positives en relació a l'alcohol, i fan més probable que els joves comencin a beure i que ho facin en majors quantitats; 2) No hi ha cap evidència científica de que l'autoregulació de la publicitat tingui efectes sobre els continguts o la quantitat de publicitat de l'alcohol; 3) Als països de la Unió Europea hi ha una gran diversitat de regulacions sobre la publicitat de l'alcohol; 4) Està molt poc documentada l'adhesió a les regulacions sobre la publicitat de l'alcohol; 5) Els anuncis més atractius per als joves fan ús d'elements associats a la cultura juvenil; i 6) No hi ha cap organisme a nivell europeu ni als països participants al projecte que monitoritzi de manera sistemàtica l'impacte i el compliment de les regulacions sobre el màrqueting de l'alcohol.

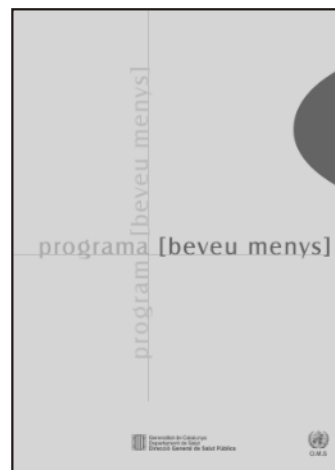
Beveu Menys

Beveu Menys és un programa d'intervenció amb bevedors de risc i dependents que va néixer l'any 1995 a partir de la col·laboració del Departament de Salut amb l'Organització Mundial de la Salut en un estudi anomenat "Alcohol i atenció primària". *Beveu Menys* vol facilitar l'actuació coordinada i sinèrgica entre l'atenció primària de salut i l'atenció especialitzada (tot i que actualment també es contempla la seva extrapolació a altres àmbits, com ara l'hospitalari i el laboral). Aquest programa es proposa ésser útil tant per als professionals que han de donar resposta als problemes de l'alcohol com per a les persones afectades. Per fer-ho possible, aquest programa s'estructura al voltant de tres eixos:

1. Formació dels professionals (presencial i en línia) sobre conceptes bàsics i habilitats per la detecció precoç i la intervenció breu en els pacients amb un consum de risc d'alcohol. S'han format més 5.000 professionals de medicina i infermeria i s'ha creat una xarxa de referents en alcohol formada per professionals d'atenció primària i de la XAD. A més, s'edita un butlletí electrònic bimensual d'informació i actualització sobre el programa i sobre la seva temàtica.
2. Intervenció sobre els bevedors de risc i dependents, emprant instruments i protocols de detecció i d'intervenció breu elaborats o adaptats per al programa, com ara l'interrogatori sistematitzat de consums alcohòlics (ISCA) o el test AUDIT.
3. Sensibilització a la població general sobre els límits del consum d'alcohol i per estimular la consulta amb els professionals de la salut. A tal fi el programa compta amb: un tríptic ("Veus el que beus") que informa sobre quan es beu massa, què fer si es beu massa i on adreçar-se per rebre suport especialitzat o obtenir més informació; un opuscle d'autoajuda ("Salut sense alcohol") que informa sobre els efectes de l'alcohol i la dependència alcohòlica i planteja estratègies per ajudar a deixar de beure a les persones dependents de l'alcohol; i una calculadora del consum d'alcohol, disponible a Internet, que permet obtenir de forma anònima un càlcul i una valoració orientativa del propi consum d'alcohol en termes de salut.

A nivell de la població atesa el programa contempla: a) Fer el cribatge sistemàtic del consum de risc d'alcohol (a tota la població de més de 15 anys, i en especial a determinats col·lectius: joves, gestants, homes adults d'edat mitjana, etc.) b) Aconsellar els pacients "en risc" i els dependents; c) Distribuir els materials informatius i d'autoajuda del programa als pacients de risc o dependents; i d) Fer un seguiment a mig termini en els casos que els professionals ho estimin convenient.

Per saber-ne més: www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2015/doc10215.html

Navegant

Eurocare

Eurocare és una aliança d'organitzacions no governamentals creada l'any 1990 a rel de la preocupació per l'impacte que la Unió Europea podia tenir sobre les polítiques de l'alcohol als Estats membre. Compta amb unes cinquanta organitzacions afiliades (sis d'espanyoles) d'una vintena de països, i manté relacions estretes amb organitzacions internacionals, com ara la Comissió Europea i l'Organització Mundial de la Salut.

La seva estratègia es basa en la col·laboració, el treball en xarxa i la defensa de tot allò que ajudi a reduir l'impacte negatiu del consum d'alcohol. Per complir la seva missió, centra els seus esforços en: crear i mantenir vincles entre organitzacions que treballen per reduir el dany relacionat amb l'alcohol; influir sobre els òrgans de decisió de la política europea, advocant per polítiques basades en l'evidència, especialment pel que fa a la prevenció; monitoritzar les iniciatives polítiques i les estratègies de *marketing* de la indústria; i publicar informes i declaracions de posició partint de l'evidència científica.

Per als professionals de la prevenció és una referència pel seu rigor i per l'evidència científica en que basa les seves recomanacions. El seu web (en anglès) conté documents d'anàlisi i de presa de posició sobre temes com ara "alcohol i conducció", "*marketing* de l'alcohol", "alcohol i embaràs" o sobre "les organitzacions sobre aspectes socials que promou la indústria alcohòlica". També inclou informació sobre projectes europeus, notícies i un butlletí electrònic bimensual.

Adreça del web: www.eurocare.org

JR Villalbí, L Granero, MT Brugal (2008). Políticas de regulación del alcohol en España: ¿salud pública basada en la experiencia? Informe SESPAS 2008. Gaceta Sanitaria; 22 (Supl.1): 79-85. Article que revisa el procés seguit per la proposta de regulació de l'alcohol a Espanya plantejada des del Ministeri de Sanitat i Consum l'any 2006, i abandona al cap d'uns mesos en dominar les posicions adverses el debat polític i mediàtic. També fa una comparació amb la trajectòria de la iniciativa de regulació del tabac, que ha resultat en una llei favorable a la salut pública. Es pot baixar de: http://www.elsevier.es/revistas/ctl_servlet?_f=7016&articuloId=13118091

Comisión Clínica de la Delegación del Gobierno para el Plan Nacional Sobre Drogas. Informe sobre Alcohol. Ministerio de Sanidad y Consumo. DGPNSD. Madrid. 2007. Segon document de la sèrie Informes de la Comissió Clínica del Pla Nacional Sobre Drogues, que actualitza la informació disponible sobre l'alcohol i ofereix als professionals de la salut i a totes les persones interessades, una revisió dels principals estudis sobre aquesta substància. Disponible a: <http://www.pnsd.msc.es/Categoria2/publica/pdf/InformeAlcohol.pdf>

G Altell, S Pinazo, F Boronat. Violencia doméstica y alcohol: Cómo actuar desde el ámbito profesional de las drogodependencias. Barcelona. Fundación Salud y Comunidad. 2007. Publicació del projecte Malva de prevenció de la violència domèstica associada a l'abús d'alcohol, que tracta sobre un aspecte estretament vinculat a l'àmbit de l'atenció a les drogodependències, en el que es poden detectar tant víctimes com agressors. Es pot baixar de: <http://www.pnsd.msc.es/Categoria2/publica/pdf/vdAlcohol1.pdf>

P Anderson (2003). Las organizaciones sobre aspectos sociales de la industria de alcoholes: Una advertencia de salud pública. Adicciones; 15(2): 103-114. Anàlisi dels mecanismes d'actuació, els interessos i els criteris bàsics que recolzen les organitzacions de caràcter social creades i finançades per la indústria de l'alcohol des de fa més de vint anys, com ara la Fundación Alcohol y Sociedad a nivell espanyol. Accessible a: http://www.adicciones.es/numerospublicados_new.php

El calaix

3a Conferència Europea sobre Polítiques d'Alcohol. Del 3 al 5 d'abril passat va tenir lloc a Barcelona amb la presència de 352 participants de 36 països. Emmarcada en el programa d'activitats organitzat per la presidència d'Eslovènia del Consell de la Unió Europea, va tenir el suport del Ministeri de Sanitat i Consum espanyol i del Ministeri de Salut d'Eslovènia, i va ser organitzada pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya. Va estar cofinançada per la Comissió Europea, la Diputació de Barcelona, l'Agència de Salut Pública de Barcelona i altres organismes, i va estar copatrocinada per l'Oficina Europea de l'OMS i Eurocare. Les seves conclusions indiquen, entre altres, que: a) L'alcohol provoca un nivell elevat de dany. En general, però, les persones subestimen el dany, per la qual cosa cal proporcionar permanentment informació adequada; b) Els joves són vulnerables a l'alcohol. El seu consum a l'adolescència pot desencadenar canvis biològics a llarg termini que podrien afectar el desenvolupament del cervell. A més, hi ha evidència que la publicitat de l'alcohol augmenta la probabilitat que els adolescents comencin a beure i que ho facin en quantitats més grans. Per tant, cal protegir millor els joves; c) L'alcohol provoca danys a tercers (al fetus, accidents de trànsit i laborals, violència, etc.). Cal una acció més contundent per reduir els danys provocats a tercers; i d) La normativa dels governs ha de ser més estricta. L'alcohol no és una mercaderia "normal". Cal reforçar la normativa, incloent-hi incidir sobre el preu i la disponibilitat. El document complet de conclusions, i els abstracts de les comunicacions es poden baixar del lloc web de la Conferència.

Web de la Conferència: <http://www.ias.org.uk/buildingcapacity/conference/index.html>

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Jaume Larriba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Dipòsit legal: B.44.871 2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.DRO

Provença, 79 baixos 3^a 08029 Barcelona

Tel.: 93 430 71 70 ▪ Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org ▪ Web: <http://www.pdsweb.org>